

Твердохлебова Н.Є., аспірант Харківського національного університету внутрішніх справ

Трансформаційні компоненти професійної діяльності правоохоронців

В сучасних умовах реалізація професійних завдань працівниками правоохоронних органів відбувається не просто в складних, а переважно в екстремальних умовах. Робота поліцейських спрямована, перш за все, на розкриття і профілактику правопорушень, вилучення зброї та боеприпасів, виявлення та притягнення до відповідальності осіб, причетних до діяльності незаконних збройних формувань тощо. Виконання подібних завдань вимагає від працівників високого рівня розвитку професійної готовності, стійкості, сформованості спеціальних здібностей, якостей і властивостей.

Процес професійного становлення і самореалізації працівників поліції в наш час складний і суперечливий. Професійна діяльність викликає особистісні трансформації, які суттєво впливають на особливості професійної самореалізації. Тому виникає необхідність аналізу компонентів професійної діяльності поліцейських, які підлягають трансформації в сучасних умовах, для оптимізації професійно-особистісного розвитку правоохоронців в процесі їх професійної самореалізації.

В межах дослідження доцільно виділити компоненти професійної діяльності поліцейського, які підлягають трансформації в процесі його професійної діяльності: інтелектуальний, особистісний, мотиваційний, когнітивний, комунікативний, сенсорно-перцептивний і атенційний, емоційно-вольової, ціннісно-смысловий, поведінковий.

Аналіз вимог щодо інтелектуального компоненту поліцейського дозволяє виділити його характеристики, основними з яких на думку Т. Ю. Полозової є здібності до швидкого прийняття рішень, нестандартність мислення, швидкий аналіз інформації, розвинена образна і словесно-логічна пам'ять, вибірковість запам'ятовування.

Динаміка трансформацій особистісної сфери працівників правоохоронних органів на різних рівнях професійної самореалізації проявляється в формуванні стійких світоглядних установок, змістовних стратегій, які забезпечують можливість переживати накопичений досвід в контексті професійної діяльності як стійке ставлення (прийняття рішення, відповідальність, виділення значущих професійних перспектив).

Мотиваційний компонент включає в себе мотиваційну готовність поліцейського до виконання професійних дій, мотивацію до дотримання законності і службової дисципліни, професійні інтереси, пріоритет безпеки в системі мотивів і установок.

Когнітивний компонент – володіння достатнім рівнем професійної компетентності, розвинені інтелектуальні якості, функції мислення, пам'яті, уваги, здатність до навчання, адекватний обсяг професійних знань. Професійна компетентність визначає точність і правильність дій працівника в штатних і

позаштатних ситуаціях і забезпечується всіма видами підготовки фахівця. Підвищена складність професійної діяльності працівників правоохоронної системи пред'являє високі вимоги до навчання, підготовки та перепідготовки її співробітників. У той же час складна професійна діяльність поліцейських сприяє формуванню системи знань, розвитку умінь і навичок, що впливають на формування певних характерологічних особливостей особистості.

Професійне спілкування поліцейського відрізняється, перш за все, різноманітністю цілей і завдань, а також засобів реалізації комунікативної взаємодії в залежності від категорії співрозмовника, що визначають ступінь впливу і взаєморозуміння. Професійна діяльність правоохоронців висуває певні вимоги до їх мови і психомоторним проявам. Так Р. Т. Сімко справедливо стверджує, що працівник повинен вміти давати чіткі, логічні і короткі формулювання, володіти рухливістю, високою швидкістю реакцій, психічною та фізичною витривалістю.

З боку сенсорно-перцептивного й уважливості (якості, що відповідають за концентрацію та об'єм уваги) компонентів діяльності необхідно виділити здатність бачити малопомітні зміни в об'єкті, в обстановці в цілому; вести спостереження за великою кількістю об'єктів одночасно, вибирати дані, необхідні для вирішення конкретного завдання; збереження великого обсягу і високої стійкості уваги при наявності сторонніх подразників.

Емоційно-вольовий компонент поліцейського включає професійну самооцінку, здатність до самоконтролю емоційних станів, відповідальність, самодисципліну, ініціативність, комунікабельність, толерантність.

Правоохоронна діяльність являє собою передбачене нормативно-правовими актами прийняття рішень і здійснення представниками правоохоронних органів дій, спрямованих на захист прав і свобод громадян, на боротьбу зі злочинністю та забезпечення законності в державі. З огляду на те, що сьогодні працівники правоохоронних органів здійснюють свою професійну діяльність переважно в умовах з ризиком для життя, можна припустити, що в більшості випадків прийняття рішень здійснюється в стані психічної напруги.

Ціннісно-смысловий компонент включає систему уявлень (професійний образ «Я» правоохоронця), рефлексію, ціннісні орієнтації, усвідомлення соціальної значущості і особистісної відповідальності за результати правоохоронної діяльності, моральну нормативність, правову свідомість.

Необхідно відзначити, що сформований соціально-психологічний статус особистості відображає рівень психологічного здоров'я поліцейського, врівноваженості, збалансованості і гармонійності його внутрішнього стану. Показниками цього критерія можуть виступати високий рівень задоволеності професійною діяльністю, оптимізм в оцінці перспектив, самооцінка настрою і самопочуття.

Поведінковий компонент – помірна схильність до ризику, застосування ефективних захисних механізмів, копінг поведінка, копінг стратегії, саморегуляція поведінки, адаптаційний потенціал.

Важливою характеристикою особистості, яка пов'язана з професійною

діяльністю, є адаптаційний потенціал, що дозволяє провести диференціацію за ступенем стійкості до впливу психоемоційних стресорів. Індивідуально-психологічні особливості і якості особистості впливають на здатність суб'єкта адаптуватися до змін як зовнішнього середовища, так і внутрішньої регуляції функціональних систем організму людини в різних умовах життя і діяльності. Професіоналізм співробітників поліції в значній мірі визначається ступенем адаптованості працівника до специфічних умов професійної діяльності, найважливішою складовою якої є соціально-психологічна.

Таким чином, спираючись на існуючі психологічні дослідження характеристик професійної діяльності працівників поліції, ми виділили і проаналізували основні її компоненти, які підлягають трансформації в процесі їх професійної самореалізації в сучасних умовах реформування системи правоохоронних органів. Перераховані компоненти формуються в процесі набуття життєвого і професійного досвіду поліцейських.

Товма І.М., старший викладач мовного відділу Національної академії Національної гвардії України

Оцінка соціально-політичних умов виконання службово-бойових завдань в системі морально-психологічного забезпечення службово-бойової діяльності військовослужбовців Національної гвардії України

Оцінка соціально-політичних умов виконання службово-бойового завдання протидіюючих сторін, прогнозування їх змін і облік при підготовці і в ході бойових дій є поєднанням теоретичної, практичної і пізнавальної діяльності, спрямованої на вироблення та реалізацію конкретних рішень. У міру зростання значення моральної складової в бойовій діяльності Національної гвардії України зростають також значимість і складність своєчасної і правильної її оцінки.

Незважаючи на певну самостійність роботи з оцінки та обліку соціально-політичних умов виконання бойового завдання, вона ведеться комплексно, в тісному взаємозв'язку з роботою органів військового управління, командирів і штабів по оцінці військово-політичної обстановки, політико-економічних і фізико-географічних умов району бойових дій, демографічної ситуації та соціального складу населення району бойових дій, політичних умов виконання бойового завдання. Ця робота проводиться на тлі оцінки оперативно-тактичної обстановки і є її обов'язковою складовою, як і підготовка до бойових дій, яка ведеться завчасно.

Основними етапами роботи посадових осіб по організації всебічної оцінки соціально-політичних умов виконання бойового завдання є:

- Діагностичний етап передбачає збір, добування, узагальнення, систематизацію, опис та класифікацію даних про морально-психологічний стан сторін.
- Аналітичний етап включає аналіз наявних даних, підготовку висновків і